

# Samráðingarnar um stjórnarskipanarmálið

## Flokkanna stæður

Av P. M. Dam

Fá mál hava so stóran athuga í dag sum stjórnarskipanarmálið.

Hetta er fatiligt, tí stjórnarskipanin er grundarlagið fyrri okkara tilveran sum eitt samfelag.

Fólk ynskja at vita skil á hesum spurningi. Men tá ið samráðingarnar eru farnar fram á lóynum hevur fóru av almenninginum fingið høvi at gera seg kunnugan við flokkanna stæður.

Ein álitandi og ófargað frásøgn um tað, ið farið fram er, tørvar tí almikið.

Eg loyvi mær tí at geva eina frásøgn við:

1) Visa á uppritið frá teim munnligu samráðingum í Keypmannahavn. Hetta upprit verður nú prentað til almenna sølu.

2) Visa á uppskotið, ið frammi hava verið frá ymsum síðum. Her er fyrst at visa til „Skjal frá Sendinevnd Føroya Løgtings til samráðingarnar í Keypmannahavn januar—mars 1946“. Hesi skjal vórðu lægd fram á Føroya Løgting í eykatingsetuni í apríl 1946.

Seinasta lögtingsval var eitt stjórnarskipanarval.

So brátt tingið kom saman aftaná hetta val, varð nevnd sett til at viðgera stjórnarskipanarspurningin. Undir lögtingsnevndarviðgerðini kom bara eitt fullgjøgjað stjórnarskipanaruppskot fram. Tað var frá javnaðarmonnum.

Hetta uppskot var samtykt av flokksins umboðsmonnum og felegum kring landið.

Tað var við nøkrum fáum týðningarleysum broytingum av javnaðarflokksins umboðsmonnum sett fram sum javnaðarmanna aðaluppskot undir samráðingunum í Danmark.

Tað merkiliga var, at undir tingingarviðgerðini ræddi fólkaflokkurin hvørki fyrri ella ímóti hesum uppskoti. Og undir viðgerðini undir samráðingunum í Keypmannahavn skoyttu fólkaflokksmenn tí heldur ikki eitt orð. Sambandsmenn søgdu har afturimóti, at teir undir ongum føri kundu hugsa sær at taka við tí sum dugandi grundarlagi til stjórnarskipan fyrri Føroyar.

Uppskotið soleiðis sum tað varð lagt fram í Keypmannahavn verður her uppfærtikið:

### Forslag til Selvstyreordning for Færøerne.

#### § 1.

##### Indledning.

Idet man anerkender, at det færøske Folk er en særlig Nation, indgaar Færøerne og Dankerne, repræsenteret ved henholdsvis det færøske Lagting, det danske Ministerium, Rigsdagen og Kongen denne

### Friheds- og Venskabspagt:

#### § 2.

##### Færøernes Titel.

Færøerne er i Rigsfællesskab med Danmark. Ordet »Færøerne« vil være at lægge til Kongens Titel.

#### § 3.

Færingernes og Danskernes Borgerrettigheder.

Færingerne har samme Borgerrettigheder som Dankerne i Danmark, og Dankerne har samme Borgerrettigheder paa Færøerne som Færingerne.

#### § 4.

Fællesrettigheder i Grønland og i Udlandet.

Færingerne og Dankerne har samme Rettigheder i Grønland saavel som i Udlandet.

#### § 5.

Fælles Kultur og Ligestilling af det færøske og det danske Sprog paa Færøerne.

Det færøske Sprog er i Egenskab af at være Modersmaalet Hovedsproget paa Færøerne. Sidestillet med det er det danske Sprog, idet begge Sprogene skal læres sideordnet i alle offentlige og private Skoler og Kursus. Dog vil saadanne Skoler og Kursus, der kun underviser i tekniske Specialfag være undtaget disse Regler.

Det bør arbejdes henimod, at Lærdoms og Undervisningskravet til Embedsfolk som Lærere, Læger, Dommer, Foged m.v. samt til Jurister, Ingeniører og andre Studerende og Lærere maa være det samme paa Færøerne som i Danmark og andre nordiske Lande.

#### § 6.

Lovgivningsmagt til Lagtinget i specifikke færøske Anlægger.

Paa de Omraader, hvor Lagtinget har overtaget det fulde økonomiske, administrative og kulturelle Ansvar, ligesom paa de Omraader, hvor Dankerne og Færingerne er blevet enige om at bestride Udgifterne i Fællesskab paa den Maade, at den danske Stat betaler et efter nærmere Forhandling fastsat aarligt Beløb eller et i Forhold til de i Livet skiftende Tider og Omstændigheder svarende aarligt Beløb.

#### § 7.

Ingen Lov sættes i Kraft paa Færøerne uden først at være forelagt Lagtinget og vedtaget af dette.

Ingen ny Lov kan sættes i Kraft paa Færøerne uden først at have været behandlet og vedtaget af Færøernes Lagting.

#### § 8.

De i Kraft værende Love, Retsforskrifter og Anordninger forbliver i Kraft, indtil andet bliver vedtaget.

Love, Retsforskrifter og Anordninger, der er i Kraft paa Færøerne

forbliver i Kraft, indtil de ved en ny Vedtagelse maatte blive ændret, undertaget Styrelsesformen af 9. Maj 1940, som ved nærværende Ordnings Kundgørelse brntfælder.

#### § 9.

Lovenes Kundgørelses- og Stadfæstelsesform.

Longen kundgør og stbdfæster de af Færøernes Lagting vedtagne Love saavel paa Færøsk som paa Dansk.

I Kundgørelsen skal Lovene foreligge underskrevet af Formanden for Landsstyrelsen eller af et andet Medlem af denne, saafremt Loven særlig vedrører Sager, der sorterer under ham, samt med en af Kongen underskrevet Stadfæstelse.

#### § 10.

Lovgivningsproget.

Indenfor de Omraader, hvor Færøernes Lagting er enelovgivende sammen med Kongen, er Lovsproget Færøsk og Dansk.

#### § 11.

Omraader, hvor Lagtinget sammen med Kongen straks kan overtage Lovgivningsmagten uden Medvirken fra Rigsdagens og Ministeriets Side.

Mellem de Sager, som Lagtinget og Kongen, straks denne Orens-komst er underskrevet, kan lovgive alene, kan nævnes:

Alle Vegne, hvor der ikke stilles økonomiske Krav til den danske Stat vedrørende:

Sociale Forhold,

Skole- og Kulturforhold,

Fiskeri omkring Færøerne indenfor saavel som udenfor Søterritoriet,

Landbrugsforhold, derunder Ekspropriation, Udskiftning og Omhegning og Modernisering af Landbruget, Hele det færøske Dyreliv, Hvalfangst, Fuglefangst og andet Erhverv paa Dyrelivets Omraade.

Skatte- og Afgiftsspørgsmaal vedrørende Indtægter til Lagtinget, de færøske Kommuner samt til andre Formaal paa Færøerne.

Bank- og andre Pengeinstitutioners Virksomhed paa Færøerne, herunder Spørgsmaalet om en eventuel Nationalisering af Bankerne,

Veje og Havnasager,

Financiering af Erhvervslivet,

Industrialisering,

Elektrificering.

Salg og Køb og alt Forretningsliv paa Færøerne, herunder Nationalisering, tvungen Sammenslutning af Erhvervslivet indentor bestemte Omraader,

Færøernes Undergrund,

Arbejds- og Lønforhold og vedrørende mulige andre ikke her nævnte Omraader, hvor Færøerne har overtaget hele det økonomiske Ansvar.

#### § 12.

Færøerne erholder en principiel Ret til at betale og overtage alle Grene af Administrationen paa Færøerne.

Færøernes Lagting skal til enhver Tid have Ret til at overtage det fulde økonomiske, administrative og moralske Ansvar for ethvert Omraade in-

denfor det færøske Styrelse, som det maatte bestemme sig til at overtage.

Det paahviler Lagtinget at gøre sit yderste for snarest muligt at blive i Stand til at overtage det økonomiske og styrelsesmæssige Ansvar samt betale Færøernes forholdsmæssige Andel af, hvad Fællesrettighederne indenlands som udenlands koster.

#### § 13.

Landsstyrelsen.

Lagtinget vælger en Landsstyrelse ved almindeligt Stemmeertal.

Under Assvar over for Lagtinget tilrettelægger og administrerer Landsstyrelsen de Sager, som i Henhold til gældende Lov henholder under Landsnevndin, eller som ifølge fremtidige Love og Vedtægter maatte blive lagt under Landsstyrelsen.

Naar Lagtinget ikke er samlet, kan Landsstyrelsen i særlige hastende Sager vedtage Love.

Saadanne Love skal i den første Lagtingssamling efter Landsstyrelsens Vedtagelse lægges for Lagtinget for at ratihaberes og vedtages paany.

#### § 14.

Hvordan Landsstyrelsen konstituerer sig.

Landsstyrelsen vælger ud af sin Midte en Formand — »forseta« — Landsstyrelsens Medlemmer kan iøvrigt dele Arbejdet sig imellem eller gøre det i Fællesskab. Forslag herom forelægges Lagtinget til Vedtagelse. De vedtagne Bestemmelser bekendtgøres ved Lagtingets Foranstaltning.

#### § 15.

Retsvæsenet.

Færøerne har Politi- og Retsordning sammen med Danmark, saaledes at Politi- og Underretssader som hidtil behandles paa Færøerne, medens Appelsager bliver behandlet for Domstolene i Danmark.

#### § 16.

Flagordningen.

Fartøjer tilhørende Færingers saavel som Selskaber og Sammenslutninger paa Færøerne, og som er indregistreret paa Færøerne, skal føre det færøske Flag, som godkendes som Færøernes Flag.

Med Hensyn til Flagføringen paa Landjorden paa Færøerne staar det den enkelte Person, Selskab, Sammenslutning af enhver Art frit, hvilket Flag de gør Brug af.

#### § 17.

Ordningen af Pengevæsenet paa Færøerne.

Den danske Valrtaordning skal vedblivende have Gyldighed paa Færøerne.

Færingerne skal dog have Ret til i Samraad med den danske Nationalbank og den danske Regering:

1. Paa Færøerne at benytte særlige færøske Pengesedler til samme Værdi — Kurs — som tilsvarende danske Pengesedler har. Bestemmelsen vedrørende Trykningen af disse færøske Pengesedler samt vedrørende Sikkerhedsstillelsen